

РЕЦЕНЗИЯ

От: доц. Надя Руменова Велева, д.м., Ръководител катедра „Фармацевтични науки и социална фармация“, Факултет „Фармация“, Медицински университет – Плевен, член на научно жури съгласно Заповед №РД-24/13.01.2023 г. на Директора на НЦОЗА - София

Относно: процедура за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“, област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина, докторска програма „Социална медицина и здравен мениджмънт“

Автор на дисертационния труд: Адриана Мирославова Дачева

Тема на дисертационния труд: Приложение и имплементация на методологията TDABC - остойностяване, базирано на дейността и нейното времетраене, в очни клиники в България, при лечение на пациенти с макулна дегенерация

Съгласно Заповед №РД-24/13.01.2023 г. на Директора на НЦОЗА - София съм определена за външен член на Научно жури във връзка със защита на дисертационен труд на Адриана Мирославова Дачева за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“, област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина, докторска програма „Социална медицина и здравен мениджмънт“. С Протокол №1 от 18.01.2023 г. от първото заседание на научното жури съм избрана за рецензент.

Кандидатката е представила всички необходими документи по процедурата, предвидени в Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника към него и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в НЦОЗА.

1. Бележки и коментар по документите

Адриана Дачева е бакалавър по българска филология (2014 г.) и магистър „Преводач-редактор с английски език“ (2016 г.) от Софийски университет „Климент Охридски“. Има следдипломна квалификация по здравен мениджмънт (2017 г.) в Европейско висше училище по икономика и мениджмънт. В периода ноември 2021 г. – ноември 2024 г. е докторант на самостоятелна подготовка по социална медицина и здравен мениджмънт в НЦОЗА. Отчислена е с право на защита със Заповед №РД-22/12.01.2023 г. на Директора на НЦОЗА – София.

Адриана Дачева работи от 2016 г. в НТА ООД, София последователно като технически сътрудник, офис мениджър, анализатор на бюджетно въздействие и мениджър отдел. От януари 2021 г. до настоящия момент е оперативен директор на

НТА ООД, София, България. От 2017 г. редовно участва в ежегодните научни форуми на ISPOR Europe.

Научните интереси на Адриана Дачева са в областта на оценката на здравните технологии, фармакоикономиката, измерване на ползи в здравеопазването, измерване на резултати, свързани с качеството на живот на пациентите, споразумения за споделяне на риска, иновативни модели за заплащане на генни терапии и др. Има общо 33 участия в научни форуми и научни публикации. Владее отлично английски език.

2. Актуалност на темата

Безспорната актуалност на темата на дисертационния труд произтича от факта, че днес сме свидетели на експоненциално развитие на иновативните здравни технологии, които придобиват все по-голямо значение при предоставянето на здравните грижи. Новите технологии са сред основните причини за непрекъснато нарастващите разходи за здравеопазване и безпрецедентните предизвикателствата пред управляващите, свързани с посрещането на здравните потребности на населението.

През последни години у нас зачестяват публикациите по проблемите на оценката на здравни технологии, но те са предимно насочени към лекарствените продукти. Липсват конкретни и задълбочени проучвания в областта на организационните технологии и ресурса време, който е пренебрегван и недооценен.

Настоящият дисертационен труд отговаря на необходимостта от такъв тип изследвания като предлага модел за имплементация на методологията TDABC - остойностяване, базирано на дейността и нейното времетраене в две очни клиники в България, при лечение на пациенти с макулна дегенерация. Въпреки че методиката е добре утвърдена в световната практика, у нас тя е слабо използвана. В този смисъл очертаните в дисертационния труд възможни насоки за въвеждането ѝ в рутинната практика в България имат потенциала да допринесат за така необходимото повишаване на медицинската и икономическата ефективност на здравната ни система.

3. Обща характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е представен и структуриран във вид отговарящ на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за прилагането му и изискванията на НЦОЗА. Съдържа 130 страници и се

състои от въведение, изложение в пет глави, заключение, изводи, препоръки и приноси, като и още 27 страници използвана литература и приложения. В основния текст са включени 25 таблици и 12 фигури, които добре онагледяват собственото проучване. Списъкът с използвана литература включва 113 източника, от които 10 на кирилица и 103 на латиница.

Литературният обзор е в обем от 52 страници и подробно представя концепцията за методологията TDABC - остойносттаване, базирано на дейността и нейното времетраене чрез водещи примери от световната практиката, както и информация за заболяването на пациентите, обект на дисертационния труд, а именно макулна дегенерация, свързана с възрастта.

В теоретичен аспект дисертационният труд представя различни водещи примери от световната практика за приложението на методологията на основано на ползите здравеопазване, и в частност – приложението на методологията TDABC – остойносттаване, базирано на дейността и нейното времетраене, както и ролята на ОЗТ при измерването на ползите в здравеопазването. Дискутирани са оптимизацията на разходите и ползите от измерването на крайни резултати, докладвани от пациентите, свързани с въвеждането на TDABC и са изведени ключовите компоненти за имплементиране на концепцията за здравеопазване, основано на ползите.

Целта на научното изследване произтича логично от критичния анализ на литературните източници и е добре формулирана. В изпълнение на тази комплексна цел са предложени 7 задачи, които произтичат логично от литературния обзор, формулираните от него изводи и заложените 5 работни хипотези на проучването.

Използван е комплекс от количествени и качествени изследователски методи, като наблюдение, хронометраж, интервю, анализ на електронни регистри, анализ на разходите, анализ на процесите, анализ на управленската структурата и техническите решения, TDABC-остойносттаване и др. които са адекватно подбрани и водят до изпълнение на поставените цел и задачи.

4. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Резултатите и тяхното обсъждане са представени подробно в четвърта и пета глава в обем от 57 страници и са онагледени с таблици и графики. Те напълно обхващат поставените задачи и са интерпретирани коректно, като завършват с обобщаващи изводи.

В практически план дисертационният труд предлага адаптиран модел за приложение на TDABC методологията в офталмологията при пациенти с макулна дегенерация в две клиники в България. Създаден е алгоритъм (иницииращ въпросник за макулна дегенерация, план на процесите и финансов модел), който е приложен на локално ниво и води до значителна оптимизация на процеси и освобождаване на практически капацитет. Въведена е методика за оценка на качеството на дейността (чрез регулярни измервания на ключови показатели за ефективност), която може да предостави конкурентно предимство и спомага за проследяване на ефекта от приложената терапия. Този модел е организационна иновация, която може да бъде успешно приложена на национално ниво.

5. Оценка на научните и научно-приложни приноси

В резултат на проучването са формулирани 8 извода, които кореспондират с поставените задачи, 4 препоръки и 6 приноса (3 с научно-теоретичен и 3 с научно-приложен характер).

Считам, че общите изводи от проучването и формулираните конкретни препоръки към всички заинтересовани страни ще бъдат полезни за трансформиране на неефективната в момента система за финансиране на здравеопазването в България от заплащане за извършена дейност към заплащане на база добавена стойност за пациента, обхващащо всички здравни услуги, продукти и дейности, които заедно определят доколко успешно са задоволени неговите потребности. Приемам формулираните от докторанката приноси с научен и научно-приложен характер.

6. Оценка на публикациите по дисертацията

Във връзка с дисертацията са публикувани 3 статии и 5 научни съобщения, които напълно съответстват на темата на дисертационния труд. Адриана Дачева е самостоятелен автор на 1 от публикациите и първи автор в 6 от тях.

7. Оценка на автореферата

Авторефератът отразява синтезирано съдържанието на дисертацията, описва много добре методологията и представя по убедителен начин най-съществените резултати, изводи и препоръки от проучването.

8. Критични бележки и препоръки

Използвани са подходящи по съдържание литературни източници – 113 броя, но само 10 от тях са на кирилица. Този дисбаланс би могъл да бъде избегнат, тъй като

през последните години у нас има ръст на публикациите по проблемите на оценката на здравните технологии и измерване на стойността в здравеопазването и включването им би допринесло за по-пълното представяне на българския опит.

Използваната литература не е подредена и описана, съгласно изискванията на БДС за библиографско цитиране.

Препоръчително е в края на дискусията да бъдат посочени ограниченията на проведените проучвания, което би било от полза за бъдещи изследвания по проблема, с каквито препоръчвам да продължи да се развива докторантката.

Заключение

Представеният за рецензиране дисертационен труд **„Приложение и имплементация на методологията TDABC - остойносттаване, базирано на дейността и нейното времетраене, в очни клиники в България, при лечение на пациенти с макулна дегенерация“** представлява оригинално, самостоятелно и задълбочено научно изследване на актуален и значим проблем. Трудът има подчертано научно-приложно значение и отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за прилагането му и вътрешните нормативни документи на НЦОЗА. Налице са необходимите публикации във връзка с дисертацията за изпълнение на минималните национални изисквания за придобиване на ОНС „доктор“. Затова убедено давам своята положителна оценка на разработения дисертационен труд и препоръчвам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят на **Адриана Мирославова Дачева** образователната и научна степен „доктор“ в ПН 7.1. Медицина, докторска програма **„Социална медицина и здравен мениджмънт“**.

гр. Плевен
17.02.2023 г.

Рецензент:
(доц. Надя Велева, д.м.)